

A^o
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG^o
ENGEDELMÉVEL

Nro 35.

Költ Bétsben, Pünkösöd Havának (Májusnak)
1-56 napján 1798-dik Elztendőben.

Párisi Tudósítások.

A^o mely Fr. Hajósseregofztályról írtuk vólt
a' múlt postán, hogy 3 Fregátokkal 's fe-
les számú kissebb. hadi-hajókkal indúlt ki
Apr. 8-dikánn; a' Havrei Kikötőhelyből:
az vólt a' tzelja, — *mint az újjabb Párisi*
Tudósításokból olvassuk — hogy *Marcou*
Szigetét, melyben Anglus katonái Örizet
vagyon, meg-támadják. Ezen Hajóssereg-
ofztály' történetéről, következő értel-

O o

mű Tudósítást útasított *Bethencourt* Generális *Rouen*ből, Párisba: hogy t. i. négy órákig tusakodott az, *Rouen* előtt, az ott kerengő Anglus Hajóssereggel, és ámbár az Anglusok, egy lineai hajóból, és két Fregátókból álló segítséget kaptak: még is a' Frantziák tartották meg a' tsatahelyét. Egy Anglus Fregát, fenn akadt a' *la Pature* nevű Homok-sziklán, a' hol is, tsalhatatlanúl el égethették volna azt, a' Fr. Katonák, ha gyákorlottabbak lettek volna az evezésbenn. A' Fr. Hajóssereg, mely, az előadás szerént, semmit se' vesztett; *Savenellénél* hányta le annakutánna a' vas-matskáit, hogy ki pihenhesse magát.

(Más formánn írt ezenn történetről, a' *Rouen* előtt vizsgálódó Anglus Hajók' Kormányozója, Sir Richard Strachan, kinek Tudósítása elő fog fordulni oda alább, az Angliai Tudósítások között.)

„A' Fr. és Anglus partok között lévő Szoross tengeri Kikötőhelyekben, a' világozásra készült Tornnyoknak, éjtszakára való ki-világosítását meg-tiltotta a' Direktórium, mivel; a' mint mondja, jel gyanánt szolgáltak az afféle ki-világosított tornnyok az Anglus Hajóknak, az egymással való egyesülhetésre.

A' Tulonba küldött Tudósok' száma, hűszra vagyon határozva, az újjabb Párisi Tudósításokban, kik részszerént Égvisgálók; részszerént Földmérők; részszerént

Mékhánikusok, részszerént pedig Fizikusok és Khimikusok. Fizikához és Mathézishez tartozó sok eszközök is küldöttek oda Párisból.

Minekutánna Korszika Szigetében helyre-állott a' tsendesség: az ott nagy számmal tartózkodott Fr. Katonák *Ajaccio*hoz gyülekeznek, és ott leg nagyobb r-fszent hajókra rakodnak, a' Földközi tengeren lejendő végre-hajtása végett a' már említett szandéknak.

A' Frantzia Respublikához kaptsolt néhai Velentzei Szigetekkel való kereskedésnek viragoztatása eránt, egy buzdító Írást intézett a' Belső dolgokra ügyelő Minister, minden Ofztályaihoz a' Respublikának, mely Írásban, mind elő számlálja a' portékákat, melyeket ki lehet a' Fr. földrői vinni az említett Szigetekbe, és ott haszonnal el lehet tserélni: olajért, sóért, pamutért, muskát-borokért 's a' t. melyekkel bővölködnek a' Frantzia Respublikának Korczírai, Itakai, és az Egeum tengerről neveztetett Ofztályai.

A' Törvényhozó-gyűlési új Tagok választására nézve tartatott Népi gyűlések közzül sokakban támadtak egyeneltlenségek, 's szakadások, és mindenik Felekezet, az Ifjabbik Törvényhozó-Tanáts-hoz küldötte panaszos írását; de a' Tanáts nem adott helyt, sem egygyik sem másik Felekezet' írásainak.

**Spanyol-Országot illető és Spaňyol-Országí
Tudósítások.**

Segui nevü ügy nevezett Fr. Kommissz. Száriusról, több rendbéli Levelek írogaták, hogy sokszor tanátsközött légyen a Spanyol Ministériommal: most közelebb pedig, oly jelentést közlöttek felöle, hogy hirtelen oda hagyta Mádrítot, 's visszátért Párisba. De egy Párisi Újság, egész-szen más színekkel festi *Seguit*: „Egy idő-től fogva — ezek az Újság' szavai — a Mádríti útfzákön, Udvarnál és Játéknézö-helyben, két különös Embereket lehetett látni, a' kik, rendkívül való Személyeket jádzottak. Egyik, *Carency* Hertzegnek nevezte magát, 's Fia, ama' nevezetes *de la Vauguyon* (Fr.) Hertzegnek. Ez, majd Angliai Formaruhát viselt, majd 3 színü kokardát: majd leg-dühösebb Rojalistának, majd ismét leg mód nélkül valóbb Demokratának mutatta magát. Kevéssel ez előtt úgy adta ki magát, mint a' ki meg hitt Embere a' Fr. Direktóriumnak. Kurírokat küldött, 's titkos Követnek állította lenni magát. Másika az említett Személyeknek, valamely *Segui* nevü Mahoni származású Ember, ki az Anglusokkal folytatott utolsó haború' alkalmatosságával, ki üzettetett Spanyol-Országból, mivel fundamentomos gyanúsagra szolgáltatott okot magáról, hogy Ő Anglia' részére spionkodik. Ez az

Ember, kit igen útáltak Mádrítban, felet-
te sokat költött ottan. A' Békesség' Feje-
delménél (*Alcudia* Hertzegnél), és a' Can-
celláriáknál bé-jaróvá lett, és a' Fr. Igaz-
gató-Szék' Biztossának mondotta magát.
Közönséges helyeken, Frantzia Nemzeti-
övet viselt, sok Embereknek sugdosta a'
fülökhöz, hogy Ő, Portugallia' dolgában
alkudozik, és a' Spanyol Udvar' szemei
előtt, némely közönséges Tisztviselőket
azzal vádolt, hogy ki hagyták magokat
pénzen béreltetni Spanyol-Ország ellen, és
ajándékért mindent meg-tesznek. Nem szen-
vedh-tyén tovább a' Mádríti Frantzia Kö-
vet *Truguet* Polgár, az efféle rágalmasz-
sokat, ki csinálta, hogy a' le írtt mind két
Személyeknek ki-adódott az út Mádrítból.
Úgy látszik, hogy tulajdonképpen való Bíz-
tosai valamely Hatalmasságnak nem voltak,
hanem, egy Kereskedő Társaság' részere-
tsak azt akartak ki tanulni, hány milliót
fogna kívánni a' Fr. Respublika, Portuga-
liától.

A' Frantzia Kiköltöztettekre nézve ki-
adott Királyi rendelés oly szorossan végre-
hajtódik, hogy még *Avary* Hertzeg, a' ki
mint Spanyol Mánás, ki-fogást remény-
lett azon rendelés alól, maga Személyére
nézve: parantsolatot vett, hogy el taka-
rodjék Spanyol Országból.

Alcudia Hertzeg, minekutánna el ké-
redzett is az Első Ministerségből: meg-

akart maradni a' Királynénál továbbra is Hízi-Szekretáriusnak: de hirtelen és úgy látszik, hogy reája nézve egézszen váratlanúl, *Saavedra* Urat nevezte a' Királyné maga Szekretáriussává, ki az első Ministertséget is folytatni fogja addig, míg *Azara* Úr által veheti azt, ki a' Római Udvarnál viselt vala Spanyol Követséget, és Rómából lett vissza-érkezése után, Párisba küldődött, Spanyol Követnek.

Az Angliai Hajósseregnek leg nagyobb része, ismét Lisbona alá tért vissza, Kádix elől.

Angliai és Angliát illető Tudósítások.

A' Londoni Udvari Újságnak 10-dik Áprilisi Darabja, hosszvas laistromát közölte az akkor tájban el nyert Frantzia hajóknak. Azok között tsupán a' Rabló-hajókat mintegy 30-ra számlálta, melyeken, öfzszeséggel 218 ágyú, és 1548 ember vólt.

A' Bresti Frantzia Kikötőhely eleibe, tíz línéai hajókkal, (melyek között kettő száz ágyús) egy 36 ágyús Fregattal és egy gyújtó hajóval indúlt el Portsmouth alól, Ápr. 12-dikénn Lord *Bridport* Admirális

A' Ministériom, hosszvas Ülest tartott Ápr. 11-dikénn, 's tanátskozásának tárgya vólt kétség kívül, a' Népnek közönséges fel-fegyverkeztetése. Már hallatott is Londonban Ápr. 13-dikánn, hogy az Ország-

nak minden részében fogják gyakoroltatni a' fegyvert-fogható Lakosokat. Ezen intézetet szükségessé teszik a' Fr. készültek, melyek, igen nagy serenységgel tevődnek, a' Frantzia és a' Hollandiai Kikötőhelyekben, *Rocheport*-tól fogva *Texelig*. A' Havrei Kikötőhelyben, kétfézer larmázódtak fel álmokból a' Katonák Ápr. 7-dike' táján, 's oly gyakorlásokat kellett nekik tenni éjszakának idején, az ágyúzó-tsónakon, mintha már jelen lett volna az Anglia ellen való indulás' ideje.

Az Anglusok és Frantziák között Ápr. 8-dikán történt, a' Frantzia Tudósítások szerént már elő-adott tengeri viadalról, egy Hadnagy által küldötte az Anglus Kormányozó *Strachan Úr*, a' maga tudósító-írását Londonba, hová, a' Levél vivő Hadnagy *Sundy Úr*, Ápr. 12-dikén érkezett. A' viadal, *Strachan Úr* előadása szerént, éjfelutanni egy órákor végeződött. A' Fr. ágyúzó-tsónakok közül egygyet el süllyesztett az Anglusok' kemény tüze. Részszerént, a' Havrei Kikötőhelyből, részszerént a' Szequana' vizéről jöttek volt ki a' Fr. hajók, 's egy rész belőlök, *St. Marcou* Szigete ellen volt rendelve; a' más rész pedig a' Breszti Kikötőhelybe. A' *Strachan Úr* kormányozása alatt lévő hajók közül, nem volt több jelen, *Diamond* és *Hydra* nevű két Fregátnál. *Diamond* oly közel talált

menni a' Fr. Battériákhoz, hogy fenn kezdett akadni, de még is szerentséssenn el szabadíthatta magát. Altaljában szállván, egy ember se' esett el az Anglusok közzül. Nemely része a' Fr. Hajóknak, a' Havrei Battériák óltalma alá vette bé magát; más része pedig a' Szequána vizére tért visszra. Az Anglusok, egynehány bombikat, Havre Városába is vettettek bé, és a' Szequána vizénn is kergették az üzöbe vett Fr. Hajókat, valamíg tsak kergethettek, a' víz' tsekélysege miatt.

Hogy a' Spanyol Udvar öszsze igyekezik békéltetni Fr. Országot és Portugaliát: bizonyosnak írták a' Lisbonai Levelek, melyek, Ápr. 13-dika' táján érkeztek Londonba.

Ama' nevezetes Rab-Irlandust *Oconnor*, és a' véle egygyütt fogva lévő Tzimborás társait, oly bünösöknek találta a' Fő Törvényték, mint a' kiket, Felség- és Ország-bántással lehet vádolni. A' Bírák által, lejendő ki-kérdeztetéseknek napjául, 30-dik Április határozatott meg, mely határozás nékiek tudtokra adódván, mind az öten, különös Mentő-Prókátorokat választottak magoknak.

Egy Irlandiai *Traynor* nevü Fogoly, a' ki hasonlóképpen Felség- és Országbántással vádolódott, meg-veztegetvénn öt ezer font sterlinggel a' 'Strázsáját, útat talált az el szökésre.

Ángliának *Manchester* Városába, oly parantsolat érkezett Ápr. 10-dikénn Herceg *Portland* Ministertől, a' melynek ereje szerént, tizenegy Személyek fogattattak ott el azonnal, és egy óra múlva, London felé indítódtak 4 szekereken, számos Katona-Kísérők között, Nagy része ezen el fogattattaknak született Irlandusokból áll.

Irlandiának déli részeiben annyira nevedett a' pártütés, hogy a' Pártosok éjjeenként fegyverben kezdték gyakorlani magokat, és ezereken közzülök, katonai formaruhában is mutatták magokat a' Királyi régularis Katonaság ellen. Egy Londoni Ministériális Újságnak 6-dik Áprilisi Darabja azt írja, hogy a' Polgár Katonaságnak egynehány Reg. jei is a' Pártosokhoz adták magokat: de ugyan az ily környüllállások kényszerítették a' Londoni Ministériomot arra, hogy még Mártz. 30-dikénn ki hirdettette egészsz Irlandiában a' Hadi-Törvényt, melynek ereje szerént, mindeütt fegyveres-erő fordíttatik a' zenebona' le-tsendesítésére.

Német Birodalmi Tudósítások.

A' Rastadi Német Deputátzió, meghatározta a' maga 16-dik Aprilisi Ülésében, hogy a' Frantzia Követség' utolsó Írására adandó válaszfzában, ismét meg-újítsa azon 3 rendbéli kívánságait, a' me-

lyeknek telyesíttetése eránt való remény-
sége' fejében, állott reá a' Békességkötés-
nek Fr. Ország' részéről sürgettetett két fun-
damentomaira, hogy t. i. 1.) a' Rajna' vi-
ze legven határ jövendőben, a' Német Bi-
rodalom 's a' Fr. Respublika között; és
2.) hogy, a' Rajna' bal-meljéki birtokok'
el vesztése által meg-károsodandó Német
Fejedelmek' kára, a' Rajna' jobb meljeken
szekulárizálandó jószágok által téríttessék
meg. Említett 3 rendbéli kívánságainak
meg újjításához, oly jelentését kaptsolta a'
Német Deputátzió, hogy ezen lépést, ki-
váltképpen a' Tsászári telyes hatalmú Mi-
nisternek meg-eggyezésével tselekelzi. Bi-
zodalmát nyilatkoztatta végre az eránt,
hogy a' Békesség' munkáját leg-inkább
fogja siettetni, az ő általa fel tett 3 kí-
vánságok eránt való köz-meg egvezés, és
azoknak telyesíttetése, melyek közzül első
az, hogy a' Fr. Katonaság, által takarodjék
egészszén a' Rajna' jobb meljékéről.

Török Birodalmi Tudósítások.

A' Konstantzinápolyi Kanális (Tsator-
na') hofszáiban, ki-állott líneába a' Török
Hajóssereg, Mártz. 10-dikénn: de mitso-
da tzállal? még akkor nem tudódott.

A' Kapudán Basa (Török Tengeri Fő
Vezér) gyakran küldözött még akkor táj-
bann is Kurírokat a' Vidini partos Basá-
hoz; 's kapott is tőle feleleteket,

A' Konstantinápolyi könnyű szerű Ágyúsok' Serege, 6-dik Mártziusban oly parancsot vett, a' melynek ereje szerint, tartozott 14 napok alatt fel készíteni magát a' Drinápolyi (Adrianopolisi) vidék felé való induláshoz. Ezen nevezett vidék felé, ezer ötfüzű főből álló igen szép Ázsiai Lovasok masírozta által Konstantinápolyon Mártz. 7-dikén, és az efféle által-meneteknek nem vólt szünete.

A' Külső dolgokra ügyelő Ministere (Reis Effendije) a' Portának *Raschid Mehmed*, tsak mintegy fél esztendeig viselheté viszfza-nyert Ministerségét. Meghalat. i. életének még tsak 50-dik esztendejében, Mártz. 3 dikán, senyvesztő hideg-lelésben. Szokás a' Törököknél, hogy midőn valamely Fő Tisztviselő meghal: a' Tsászár az örökös: de a' meghóltt Reis Effendinek közönségesen betsültt érdemeire való különös tekintetből, semmit el nem vett a' Nagy Ur, kedves Ministere' hagyományából, melynek betse, meghalad négyfüzű ezer piászttert; hanem egészzen oda ajándékozta azt, a' *Raschid Mehmed* egy Fiának. Mindjárt a' halála napján Raschidnak, a' nála titkos Szekretáriusságot viseltt Acmettschi Effendit nevezte a' Nagy Ur Reis - Effendivé, a' ki igen okos Embernek tartatik.

Béts.

A' Bétsi Szabad Sereg' zászlója, a' múltt Szombaton tétetett bé a' Polgári Fegyveres - hazba. Maga a' Sereg, tegnap botsáttatott széljel.

A' Bétsből el ment Fr. Követség helytelen tselekedetét nem tsak históriai módra elő - adó, hanem egyszersmind a' Nemzetek Törvényének; az okosságnak, 's a' költsönös barátságának régulái szerént meg is ítélő Könyvetskéből, mely, *Getreue Darstellung* 's a' t. nevezet alatt jött ki: tsak egy Kérdést közölhattünk a' minap: közöljük most a' több Kérdéseket is: úgymint:

1.) Vólt e' jussa a' Fr. Követnek, abba a' Tartományba, a' hol ő meg - esmértetett a' Fejedelem által Követnek, olyatén külső jegyeket vinni bé, melyek, az ottani gondolkodás' mód jához képest, szükségesképpenn úgy tartatnak, mint meg - hasonlásra, és pártütésre készítő eszközök?

2.) Közönségessen szóllvänn, vólt e' jussa néki arra, hogy ott valamely frembetünő újjítást tegyen, 's kivált egy afféle újjítást, mely szükségesképpenn oly nagy következéseket vont maga után? minekélőt te az eránt meg - egygyezett vólna a' Ts. K. Udvarral; holott, a' minden Újságokban ki hirdettetett Campo Formiói Békesség-

kötésnek 23-dik Tzikkelyében meg-állító-
dott, hogy a' két Hatalmasságok (*t. i. a'*
Ts. K. Udvar, és a' Fr. Nemzet) között,
az egymashoz való költsönös alkalmazta-
tásnak ugyan azon tzeremóniás módj-i fog-
nak tartatni jövendőben, mint a' melyek,
szokásban voltak a' had előtt. Az előbbeni
Fr. Követek, igen szorossan ragaszkodtak
a' magok jussaikhoz, úgy hogy azokból,
de hogy hagytak volna el tsak leg-kisseb-
bet is! — Fr. Ország' tzímerét mindazáltal
soha ki nem tették a' szállások eleibe annyi-
val inkább soha se' vetemedtek arra, hogy
zászlót tettek volna ki,

3.) Okosság vólte e' az a' Követtől, hogy
azon Udvarnál, a' melyhez vólta küldettet-
ve, oly Újjításokat kezdjen, melyek által
vagy az Udvar, vagy a' Nemzetet egész-
szen; el idegenítse magától?

4.) Ha a' Bétsi Udvar' Követe Páris-
ban, ki akarná tenni a' Ts. K. zászlót, va-
lyon a' Frantzia Kormányfő, oly maga-
mérsékléssel mutatná e' magát Ahoz, gon-
doskodnék e' úgy, Annak bátorsága erant,
mint a' hogy mutatta magát, és gondos-
kodott, az Ausztriai Igazgatás, *Bernadot-
te* Generális eránt: valyon a' Párisi Nép,
azon esetkor, nem ment volna e' mezfőzőbb,
a' maga heves fel-főrrodtságában, a' Bé-
tsieknel?

A' Ts. K. Udvar bizonyosan el nem múlatná, önnön Ministerével meg-éreztetni, azon lett méltó meg-indulását, hogy Az, tsúfságúl és bántás tárgyául tette ki magát a' Fővárosi Népnek, már akár megfontolta légyen előre a' dolog következtését, akár sem.

5.) Mi lehetett a' Követ' tzelja, a' zászló' ki-tevése által, a' mely Bétsben lárma-jel, minthogy nálunk, gyúladások' alkalmatosságával szokás, zászlót tenni ki a' tornyokbann: és Fr. Országban is, a' mint tudva vagyon, ezen ki-fejezések: a' 3 színű zászlót fel állítani, lebegtetni, annyit jelent, mint győzedelemnek 's nyereségnek, vagy valamely föld' el foglalásának jelét adni; 's mitsoda vért okozhatott Bétsben, egy ily vakmerőség?

6.) Mi végből hozott ide magával *Bernadotte* Generális, oly sok Iffjú, tapasztalatlan, és Világot nem esmérő embereket? Mi szüksege vóit néki annyi Adjutánsokra, egy Ministériális hivatalban, a' hol egy Katonát se' kellett kőmmandírozni; sem egyetlen egy katonai munkálódást is kőrmányozni?

7.) Okosság vólt e' a' Követtől, 's meg egyezett e' az, egy Békességi-Követségnek természeti tzeljával, hogy maga Társai-vá, oly tanúlatlan Iffjakat válaszfzon, a' kik nem hogy igyekeztek vólna kedveltetni

magokat; sőt inkább, azon láttatták lenni szantszándékkal, miképpen sértegethessék 's boszszanthassák ezen Fő-Városnak minden Lakosait, a' magok fenn-héjjazások és szélességek által?

8.) Mitsodá feltételei lehetnek *Bernadotte* Generálisnak, midőn ő, előre tétette, elmenetele eránt a' rendeléseket? Mert már Ápr. 13 dikától (az az azon naptól fogva, melyen ki-tévén a' zászlót úgy felhaborította a' Bétsi Népet) voltakeppenn úthoz készítette magát.

9. Ezt a' Kérdést már közöltük.

10.) A' helyett, hogy engedett volna *Bernadotte* Generális, a' közönséges felzúdulásnak, vagy illendő módra segítségét kért volna az Igazgatástól, miért igyekezett inkább, fenyegetődzései, és sértő kifejezései által fel-ingerleni a' Népet, maga ellen? és a' helyett, hogy megköszönte volna a' Katonaságnak körülötte elkövetett gondoskodását, 's védelmére intézett törekedéseit; miért tagadott meg a' Platz-Oberstertől és a' Fő-Politzáj-Direktortól minden betsületet? Hogy vetemedhetett oly esztelenségre, hogy még tüzet adatott Emberei által a' Népre?

Triestből elment a' Frantzia Konzul, minekutánna a' 3 színű zászlója, melyet hír nélkül függesztett ki, sárral meg-hajigaldott. Az oda való Kormányfizek, hathatós

ki-fejezésű Hirdetményt tett mindjárt közönségesé, mely által igyekezett ki tudni a' Hajigálókat.

Egy itt lakó Orvos - Doktor *Soher* Úr, ki a' nyavalya - törösök és más nagy betegek körül, az *elektrika* makhinájával, tsudára méltó próbákat tesz; most ismét úgy értették, hogy a' száraz betegségben, tüdőgyengeségben sínlődők körül, kik leg inkább a' nehéz lélekzéssel küzködnek; az *Oxygenium*mal teszen szép próbákat; vagy is a' közönséges levegőnek azon részével, melyben az állatok tovább élnek; s vidámabbak mint a' közönséges levegőben.

Ilyen rész, *Oxygenium*; a' közönséges levegőnek 100 részében, 27 van tsak; mert a' több rész a' mi még ott marad; az az, 73, nem alkalmas magában a' lelekzésre. Azért tartja pedig *Soher* Úr a' közönséges levegőnek említett 27ed részét, hasznosnak a' nehéz lélekzésben, mivel az *Oxygenium* sokkal nehezebb lévén, mint tsak a' közönséges levegő: sokkal több ereje is van a' tüdő' ki-terjesztésére, mint tsak a' közönséges levegőnek.

* * *
* * *

A' múlt postán költ árkus' 563-dik levele, ezen szók elibe: midőn a' Bonaparte's a' t. kell tenni ezen sort: Jól esett a' Fr. Elöljáróknak: